VIRGINIA WOOLF • **Yıllar**

© 2004 İletişim Yayıncılık A.Ş., Dünya Edebiyatı / 1. BASIM
2004-2016, İstanbul (5 baskı)

The Years

© Önsöz: David Garnett, "review, New Statesman and Nation, 20 March 1937, 481", *The Critical Heritage Virginia Woolf*, ed. Robin Majumdar - Allan McLaurn, Routledge, 1975

Önsözün hakları PLSclear aracılığıyla Taylor & Francis Group'tan alınmıştır.

İletişim Yayınları 982 • İletişim Klasikleri 172
ISBN-13: 978-975-05-3582-6
© 2023 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 2. BASIM
1. Baskı 2023, İstanbul

DİZİ YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge
YAYINA HAZIRLAYANLAR Güneş Akkor, Necdet Dümelli, Barış Özkul
KAPAK Suat Aysu
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Nebiye Çavuş

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44871
Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul
Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CİLT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003
Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387
Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,
Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

VIRGINIA WOOLF

Yıllar

The Years

ÇEVİREN ***Oya Dalgıç***

DAVID GARNETT'IN ÖNSÖZÜ
VE PETER MONRO JACK'İN SONSÖZÜYLE

iletişim

VIRGINIA WOOLF Adeline Virginia Stephen ismiyle 25 Ocak 1882'de dünyaya geldi. Annesi Julia J. Duckworth yayıncı bir aileden geliyordu; babası Leslie Stephen ise edebiyat eleştirmeniydi ve Henry James, George Eliot gibi yazarların ahbabıydı. Hyde Park Gate'teki evde doğdu, büyüdü ve eğitim gördü. Erken yaştan itibaren babasına çok bağlıydı; aynı yakınlığa sahip olmadığı annesini küçüklüğünde kaybetti. Babası birkaç yıl sonra, 1904'te öldüğünde, kardeşleriyle birlikte Bloomsbury'de bir eve taşındılar. Ressam ablası Vanessa, edebiyat ve sanat eleştirmeni Clive Bell'le evlendi. Taşındıkları ev, Bloomsbury Grubu'nun faaliyet merkezi haline geldi. Virginia, 1905'ten itibaren edebiyat eleştirileri yazmaya başladı. Vanessa ve Violet Dickinson'la birlikte Yunanistan'a gittiğinde, çantasında Homeros'un *Odysseia*'sını taşıyordu. 1912'de, Seylon'daki (Sri Lanka) vazifesinden yeni dönmüş siyasi teorisyen Leonard Woolf'la evlendi. Bloomsbury Grubu'ndakilerin çoğu gibi, Leonard Woolf da vicdani retçiydi ve Birinci Dünya Savaşı'na katılmadı. 1915'te ilk romanı *Dışa Yolculuk* yayımlandı. 1917'de Leonard'la Hogarth Press'i kurdular; kendisi ve çevresindekilerce yazılan eserlerin yanı sıra, Joyce'un *Ulysses*'inin ilk birkaç bölümünü de 1919'da yayımladılar. İkinci romanı *Gece ve Gündüz* aynı yıl yayımlandı. 1922'de yayımlanan üçüncü romanı *Jacob'ın Odası*'nda, genç yaşta ölen kardeşi Thoby'nin hayatını hikâyeleştirdi. *Mrs. Dalloway* (1925) ve *Deniz Feneri* (1927) gibi romanlarıyla özgün üslubunda ustalığa erişti ve İngiliz modernist edebiyatın önde gelen isimlerinden biri haline geldi. Erken yaştan itibaren faaliyet gösterdiği cinsiyet eşitliği ve medeni haklar meselesine, Cambridge'te verdiği bir dizi dersten derlediği ve feminist yazının köşe taşlarından biri olan *Kendine Ait Bir Oda* (1929) ile döndü. Bloomsbury Grubu'ndakilerin çoğu gibi Woolf da özgür cinselliğe inanıyordu; yazar Vita Sackville-West'le uzun süreli bir ilişkisi oldu. Vita, 1928 tarihli kurmaca biyografisi *Orlando*'nun kahramanına ilham kaynağı olmuştur. Merkezinde bulunduğu Bloomsbury Grubu'nun iki savaş arası İngiltere'sinin entelektüel hayatına muazzam bir katkısı olmuştur; E.M. Forster, Lytton Strachey gibi yazarların yanı sıra ablası Vanessa Bell ve Roger Fry gibi ressamlar, filozof G.E. Moore ve ekonomist Maynard Keynes de bu gruba mensuptu. 1930'lardan itibaren Avrupa'da yükselen faşizm, grubun faaliyetlerini sekteye uğrattı. Olgunluk dönemi eseri *Dalgalar* (1931) altı karakterin çocukluktan yaşlılığa hayatlarını izleyen, manzum öğeler taşıyan bir romandır. Bunu Elizabeth Browning'in köpeğinin biyografisi *Flush* (1933) ve *Yıllar* (1937) izledi. *Üç Gine*'de (1938) faşizme karşı düşüncelerini gizlemeden yazdı. İkinci Dünya Savaşı'nda Londra'ya düşen bombalar evini yok etti. Virginia Woolf ömrü boyunca fiziksel hastalıklar, ağır baş ağrıları, krizler ve bunalımlarla mücadele etmiştir; bu iç hesaplaşmaları eserlerini derinleştirmiş, renklendirmiştir. Girdiği son bunalımdan ise çıkamadı; 28 Mart 1941'de, paltosunun ceplerini çakıl taşlarıyla doldurarak Sussex'teki evinin yakınlarındaki Ouse Nehri'nde intihar etti. Woolf'un ölü bedeni intiharından iki hafta sonra bulundu; Leonard onun küllerini Monk's House'taki bir karaağacın altına gömdü. Virginia Woolf, ardında muazzam bir yaşam enerjisiyle, insaniyetle, ince bir gözlem ve mizah duygusuyla yüklediği eserler bırakmıştır.

İÇİNDEKİLER

ROMANA DAİR GÖRSELLER *7*

KRONOLOJİ *11*

ÖNSÖZ
***YILLAR*'A DAİR** / David Garnett *21*

Yıllar

1880 ..... *27*

1891 ..... *95*

1907 ..... *129*

1908 ..... *143*

1910 ..... *155*

1911 ..... *181*

1913 ..... *199*

1914 ..... *207*

1917 ..... *253*

1918 ..... *273*

Bugün *277*

SONSÖZ

YILLAR / PETER MONRO JACK *385*

A New Novel by

VIRGINIA WOOLF

The Years

8s. 6d. net

This new novel by Mrs. Woolf is one of the longest written by her. In form, it is different from any of its predecessors. Its theme is the passing of the last fifty years, seen through the everyday life of separate individuals. The theme is presented in the concrete details of their daily life and the impact upon individuals of all the forces that mould society, from fear and love, to war and politics. The pattern of the book is also drawn in certain repeated phrases and verbal echoes which seem to reveal to the reader the strange psychological and social forces which drive each individual inexorably along his own separate path. The paths of all th… in in the eighties of the last … and cross and diverge again …, and finally meet once more, …e book, in the present day.

…btainable from
…VE & HANSON
…d Street, London, W.1.

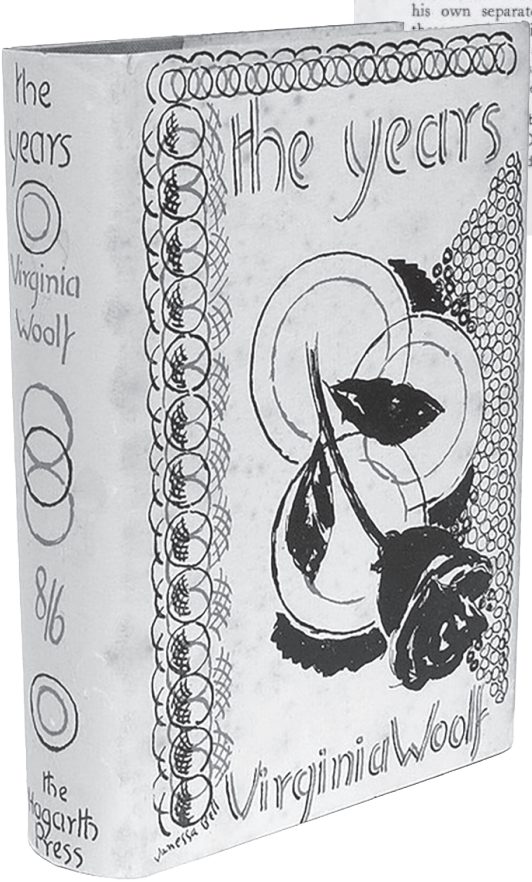

- *Yıllar*'ın tanıtım yazısı (üstte).
- Woolf hayattayken yayımlanan son kitabı olan *Yıllar*'ın 1937 yılında yapılan ilk baskısı (solda).

Yıllar

1880

Kararsız bir ilkbahardı. Sürekli değişen hava, uçuşan mavi, mor bulutlar salıyordu ülkenin üstüne. Kırlarda çiftçiler tarlalara bakarak kaygılanıyordu; Londra'da başlarını gökyüzüne kaldıran insanlar şemsiyelerini bir açıyor, bir kapatıyordu. Ama nisan ayında böylesine hava beklenmedik şey değildi. Binlerce mağaza tezgâhtarı, Whitley, Army ve Navy mağazalarında, tezgâhın öte yanında duran giysileri farbalalı hanımefendilere düzgün paketlerini verirken bunu belirtiyordu. Batı yakasında alışveriş yapanların, Doğu yakasında işadamlarının sonu gelmez alayları hiç durmadan ilerleyen kafileler gibi geçit töreni yapıyordu kaldırımlarda – gibi görünüyordu diyelim ki mektup postalamak ya da Piccadilly'de kulüp camına göz atmak falan türünden duraklama nedenleri olanların gözüne. Landoların, tek atlı, çift atlı faytonların ırmağı kesintisiz akıyordu; çünkü mevsim başlıyordu. Daha sakin caddelerde müzisyenler, Hyde Park'ın, St. James Park'ın ağaçlarındaki serçe cıvıltılarınca ya da ardıçkuşlarının aşk dolu ama aralıklarla ansızın patlayan ötüşmelerince yankılanan ya da taklit edilen, kırılgan, çoğunlukla da kederli gayda seslerini dağıtıyordu ortalığa. Alanlardaki güvercinler, ağaçların tepelerinde incecik bir-iki sürgünü düşürerek kaynaşıyorlar, hep kesintiye uğrayan ninnilerini bir daha, bir daha mırıldanıyorlardı. Marble Arch'ın, Apsley Evi'nin kapılarını

bu öğle sonrasında, etekleri kalçadan kabarık, rengârenk giysili hanımlar, yakalarına karanfil takmış, redingotlu, bastonlu beyler doldurmuştu. İşte geliverdi prenses, o geçerken şapkalar çıkarıldı. Evlerin bulunduğu uzun caddelerin bodrumlarında, başlıklı, önlüklü kızlar çay hazırladı. Dolambaçlı yollardan geçerek bodrumdan yukarı çıkan gümüş demlik masaya yerleştirildi, Bermondsey'in, Hoxton'un yaralarını sarmış olan ellerle bakireler, evde kalmış kızlar özenle ölçtü bir, iki, üç, dört kaşık çayı. Güneş batınca, tavuskuşunun tüylerindeki gözler biçiminde bir milyon küçük gaz lambası, camdan kafeslerini açtı ama yine de geniş karanlık uzantıları kaldı kaldırımlarda. Lambalarla, batan güneşin birbirine karışmış ışığı, Round Göl'le Serpentine'in huzur dolu sularından eşit ölçüde yansıdı. Akşam yemeğini dışarıda yemiş olanlar, faytonların içinde tırıs giderek köprüyü geçerken bir an bu çekici görünüme baktı. Sonunda ay doğdu, cilalı madeni para gibi yüzü, arada bir bulut kümelerince bulanıklaştırılsa da, dinginlik içinde, yalınlıkla ya da belki tümden ilgisizlikle parıldadı. Işıldağın ışık demetleri gibi ağır ağır dönerek günler, haftalar, yıllar birbiri ardından geçti gökyüzünden.

Albay Abel Pargiter, hafif öğle yemeğinden sonra kulübünde oturmuş, konuşuyordu. Deri koltuklardaki dostları kendisine benzeyen, bir zamanlar askerlik yapmış, devlet hizmetinde bulunmuş, artık emekli kişiler oldukları için şimdi Hindistan'daki, Afrika'daki, Mısır'daki geçmişlerine ilişkin eski şakalarla, öykülerle canlanıyorlar, derken doğal bir geçişle bugüne dönüyorlardı. Söz konusu olan bir atama, olası bir atama sorunuydu.

Ansızın üçünün içinde en genç ve en şık olanı öne doğru eğildi. Dün öğle yemeğini birlikte yemişlerdi... Burada konuşanın sesi alçaldı. Ötekiler ona yaklaştı, elini şöyle bir sallayarak Albay Abel kahve fincanlarını kaldıran garsonu yolladı. Üç dazlağımsı, kırımsı kafa birkaç dakika daha birbirine yakın kaldı. Sonra Albay Abel iskemlesinde kendini geriye attı. Binbaşı Elkin öyküsüne başladığında hepsinin gözlerine yerleşen o garip parıltı, Albay Pargiter'ın yüzünde tümden solmuştu. Doğunun kamaştırıcı ışığı hâlâ içlerindeymişçesine azıcık kısılmış gibi duran pırıl pırıl mavi gözlerle, toz

hâlâ içlerindeymişçesine kıyıları kırışmış gözlerle önüne bakarak oturdu. Ötekilerin söylediklerine ilgisini yitirmesine yol açan bir düşünce düşmüştü aklına, gerçekten de söylenenlere katılamazdı. Ayağa kalkıp camdan Piccadilly'ye baktı. Purosu elinde sarkarken otobüslerin, at arabalarının, faytonların, kamyonların tepelerini izledi yukarıdan. Tüm bunların dışına çıktığını söylüyordu sanki davranışı, artık bu taraklarda bezi kalmamıştı. Gözlerini dikmiş dururken kırmızı yakışıklı yüzüne keder yerleşti. Ansızın aklına bir şey geldi. Soracak sorusu vardı, sormak için döndü ama arkadaşları gitmişti. Küçük topluluk dağılmıştı. Elkin telaşla kapıdan çıkıyordu bile, Brand başka biriyle konuşmak için uzaklaşmıştı. Albay Pargiter'ın lafı ağzında kaldı, yine Piccadilly'ye bakan cama döndü. Kalabalık caddedeki herkesin yöneldiği bir amacı vardı sanki. Herkes bir buluşmaya yetişme telaşı içindeydi. Faytonların, kupa arabalarının içindeki hanımlar bile şu ya da bu işe doğru Piccadilly'den tırısla geçiyordu. İnsanlar Londra'ya dönüyordu, bu mevsim için yerleşiyordu. Oysa onun için mevsim olmayacaktı, onun yapacak hiçbir şeyi yoktu. Karısı ölüyordu, ama ölmedi. Bugün daha iyiydi, yarın kötüleşecekti, yeni hemşire geliyordu; böylece sürüp gidiyordu. Eline gazeteyi alıp sayfaları karıştırdı. Köln Katedrali'nin batı yüzünün resmine baktı. Öteki gazetelerin arasındaki yerine gelişigüzel geri attı. Bugünlerden bir gün –karısının öldüğü zamana üstü kapalı değinme biçimiydi bu onun– Londra'dan ayrılacağını düşündü, taşrada yaşayacaktı. Oysa işte ev vardı, işte çocuklar vardı; hem sonra... yüzü değişti; daha az umutsuz oldu ama aynı zamanda da azıcık sinsileşti, tedirginleşti.

Gidecek yeri vardı yine de. Oturmuş dedikodu yaparlarken, kafasının bir köşesinde bu düşünce saklı kalmıştı. Dönüp de ötekileri gitmiş bulunca, yarasının üzerine sürdüğü merhem buydu. Mira'yı görmeye gidecekti, en azından Mira onu gördüğüne sevinecekti. Böylece de kulüpten çıkınca işleri olan adamların gittiği doğuya dönmedi, Abercorn Sokağı'nda kendi evinin bulunduğu batıya da dönmedi, bunlar yerine Westminster'e doğru Green Park'ın içinden geçen sert patikalara yöneldi. Çimenler yemyeşildi, yapraklar filizlenmeye başlıyordu, kuşlarınkine benzeyen yeşil küçük pençeler dallardan fışkırıyordu; her yerde bir kıvılcım, bir canlanma var-

dı; hava tertemiz, canlandırıcı kokuyordu. Oysa Albay Pargiter ne çimenleri görüyordu, ne ağaçları. Sıkı sıkı düğmelenmiş paltosunun içinde, dümdüz önüne bakarak uygun adım yürüyordu parkta Albay Pargiter. Ama Westminster'e gelince durdu. İşin bu bölümünden hiç hoşlanmıyordu. Kilisenin devasa gövdesi altında uzanan küçük sokağa, pencerelerinde sarı perdeler, kartpostallar olan pislik içindeki küçük evlerin dizildiği sokağa, pidecinin sanki hep zilini çaldığı, çocukların kaldırımlardaki beyaz tebeşir çizgilerinin içine dışına sıçradıkları, çığlıklar attıkları sokağa her yaklaştığında duraklar, sağına soluna bakardı; sonra dosdoğru otuz numaraya yürür, zili çalardı. O kapı eşiğinde dururken görülmek istemezdi. İçeri alınmak için beklemekten hoşlanmazdı. Mrs. Sims'in kendisini içeri almasından hoşlanmazdı. Evde hep bir koku olurdu, arka bahçede ipe asılı kirli çamaşırlar olurdu hep. Ağır adımlarla, suratı asık merdivenleri çıktı; oturma odasına girdi.

İçeride hiç kimse yoktu; çok erken gelmişti. Beğenmezlikle odayı gözden geçirdi. Ortalıkta bir yığın ıvır zıvır vardı. Hasırotuna konmak üzere olan bir yalıçapkınının resmedildiği manzaranın önünde, kumaşla kapatılmış şöminenin başında dimdik dururken kendini bütünüyle aşırı iri, buraya yabancı duydu. Üst kat döşemesinde telaşlı adımlar orada burada sürükleniyordu. Yanında birisi mi vardı? diye sordu kendine kulak kabartarak. Dışarıdaki sokakta çocuklar bağrıştı. İğrençti, bayağıydı, sinsiydi. Bugünlerden bir gün, dedi kendi kendine... ama kapı açıldı, metresi Mira içeri girdi.

"Ah Bogy, hayatım," diye çığlık attı. Saçları karmakarışıktı, hafif tombulcaydı ama kendisinden çok daha gençti, onu gördüğüne de gerçekten sevinmişti, diye düşündü. Küçük köpek kadına doğru atıldı.

"Lulu, Lulu," diye bağırdı bir elini saçına bastırırken ötekiyle köpeği tutarak, "gel de Bogy Amcan sana baksın."

Albay gıcırdayan hasır iskemleye yerleşti. Kadın köpeği onun dizine bıraktı. Kulaklarından birinin arkasında kızarıklık –belki de egzema– vardı. Albay gözlüğünü takıp köpeğin kulağına bakmak için eğildi. Yakasının ensesiyle birleştiği yerden öptü onu Mira. Sonra da gözlüğü düştü. Kadın kapıp gözlüğü köpeğe taktı. Koca çocuğun keyfinin bugün yerinde olmadığı duygusuna kapıldı.

Kendisine asla sözünü etmediği o kulüplerden, aile yaşamından oluşan gizemli dünyada yolunda gitmeyen bir şey vardı. Daha saçını yapamadan gelmişti, bu da tatsızdı. Ama görevi onun ilgisini başka yöne çekmekti. İşte böylece de hızla dolandı –bedeni irileşse de hâlâ masayla iskemlenin arasından süzülebiliyordu– orada burada; Albay onu durdurmadan önce, örtüsünü kaldırıp kiralık odaların gönülsüzce yanan şöminesini tutuşturdu. Sonra da adamın iskemlesinin koluna tünedi.

"Ah Mira," dedi kadın aynada kendine bakıp, saç tokalarının yerini değiştirirken, "ne korkunç pasaklı bir kızsın sen!" Uzun bir bukleyi açtı, omuzlarına döktü. Kırkına yaklaşıyor da olsa, gerçeği söylemek gerekirse, Bedford'da arkadaşlarıyla birlikte yatılı okulda okuyan bir kızı da olsa hâlâ güzeldi, altın parıltıları saçıyordu saçları. Kendiliğinden, kendi ağırlığıyla dökülmeye başladı saçlar, onların dökülüşünü gören Bogy eğilip öptü. Caddenin aşağılarında laterna çalmaya başlamıştı, çocukların hepsi ansızın çöken bir sessizlik bırakarak oraya koşuşturmuştu. Albay kadının boynunu okşamaya başladı. İki parmağı eksik elini daha aşağılarda, boynun omuzla birleştiği yerde gezdirdi. Mira yere kayıp sırtını onun dizine yasladı.

Sonra merdivenlerde bir gıcırtı oldu, birisi sanki orada olduğu uyarısını yaparcasına tıkırdadı. Mira hemen saçlarını tokayla toparlayıp ayağa kalktı, kapıyı kapadı.

Albay sistemli tavrıyla tekrar köpeğin kulağını incelemeye koyuldu. Egzema mıydı? Yoksa egzema değil miydi? Kızarıklığa baktı, sonra köpeği sepetin içine ayaküstü bırakıp bekledi. Dışarıda sahanlıkta uzayan fısıldaşmadan hoşlanmamıştı. Sonunda Mira geri geldi, kaygılı görünüyordu, kaygılı göründüğünde yaşlı görünürdü. Yastıkların, örtülerin altında bir şeyler aranmaya başladı. Çantasını istiyordu dediğine göre, nereye koymuştu çantasını? Bu çerçöp yığınının içinde, diye düşündü Albay, kimbilir neredeydi. Kanepenin köşesinde, yastığın altında bulduğunda incecik, yoksul düşmüş görünümlü bir çanta çıktı ortaya. Ters çevirdi kadın. Salladıkça mendiller, buruşturulmuş kâğıt parçaları, bakır, gümüş bozukluklar döküldü içinden. "Ama bir de altın lira olması gerekiyordu," dedi kadın. "Dün bir tane vardı, eminim," diye söylendi.

"Kaç para?" dedi Albay.